

**ПОРІВНЯЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ
МОВ У ПОЛІЛІНГВАЛЬНОМУ
ПРОСТОРИ**

УДК 811.133.1(71)

Бажановська О.В.

**СТАНОВЛЕННЯ УСНОЇ МОВНОЇ НОРМИ ФРАНЦУЗЬКОЇ
МОВИ НА ПРИКЛАДІ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ**

Французька мова як одна з найпоширеніших мов у світі представлена в даний час не тільки у Франції, але і на інших територіях земної кулі – в Бельгії і Швейцарії, Люксембурзі та Монако, Італії та Канаді, Лівані, країнах Африки, де склалися її територіальні варіанти. На сьогоднішній день прийнято розрізняти сукупність різних територіальних варіантів французької мови, письмова форма яких практично ідентична стандартній французькій формі, проте їх усна форма відрізняється досить помітними внутрішніми регіональними особливостями. **Актуальність** цього дослідження зумовлена необхідністю вивчення варіативності сучасних мов, яка є одним із найважливіших питань сучасної лінгвістики.

Завдання цього дослідження полягає в тому, щоб на прикладі канадського варіанту французької мови не тільки уявити „академічний”; погляд на зазначену проблему, але і дати оцінку локального різновиду французької мови самими канадцами. Отже, **метою** статті є розгляд спірних питань наявності / відсутності, а також становлення мовної норми канадського варіанту французької мови.

Довгий час франкоканадці не усвідомлювали відмінностей між французькою мовою Франції і її канадським варіантом в силу відсутності постійних контактів з Францією. Стан рідної мови став викликати занепокоєння у франкоканадців лише з XIX століття, хоча перші наукові дослідження в області нормалізації канадського варіанту французької мови і його відмінностей від стандартної французької мови почалися ще в XVIII-му столітті, коли бельгійський священник Потье створив перший збірник канадіанізмів. Канадці стали пильно вивчати французьку мову в середині XIX століття. У 1880 р з'явився „Франко-канадський глосарій”; О. Данна, а в 1894-м – „Канадсько-французький словник”; С. Клапена.

З 1930-х років починається новий етап в дослідженні французької мови Канади. У 1930 році вийшов у світ „Словник французької мови в Канаді”; під керівництвом А. Рівар і Л.- Ф. Жоффріона. У 1957 році був опублікований „Загальний словник французької мови в Канаді”; Л.-А. Беліля. Канадські вчені також проводять аналіз мовного матеріалу французької мови, результатом якого стає видання „Тезаурусу

французької мови Квебека”; („Trésor de la langue française au Québec”); намагаються привести у відповідність усну норму французької мови для користування ним всередині країни.

У 1965 році Управління французької мови (l'Office de la langue française, далі OLF) опублікувало „Стандарт письмової та усної французької мови в Квебеку”;, в якому було зазначено, що „використання французької мови в Канаді має відповідати міжнародній французькій мові ... ” [Office de la langue française 1965: 16]. OLF зазначає, що „...цей стандарт повинен застосовуватися систематично до синтаксису і морфології, але „ що стосується фонетики ... межа варіації повинна бути мінімальною і враховувати тільки дуже незначні відмінності в акценті, що пояснюється орфографічними причинами” [Office de la langue française 1965: 6].

У канадській провінції Квебек офіційною мовою, як відомо, є французька, але в Статуті французької мови (la Charte de la langue française), оприлюдненому в 1977 році, не міститься положення, що передбачає наявність визначень „французька мова Квебека”; „стандарт”; або „якість мови „і ще менше уваги приділено поняттю „якісна мова”;. Статус французької мови є в цьому документі предметом не менш ніж 9 глав і 98 законодавчих статей. Однак, про якість французької мови згадується тільки чотири рази, а термінів „стандарт”; або „мовна норма”; там взагалі немає з тієї причини, що „мовна норма”;, а, отже, „стандартна” мова може розвиватися з часом і тому небезпечно, якщо не неможливо, законодавчо її прийняти ”, – зазначає канадський вчений Е.Лор [Laur 2002: 147].

Протягом наступного десятиліття в рамках стандартизації французької мови Канади OLF, перш за все, приступило до модернізації усної мовної форми. Для цього в якості основного напрямку було розроблено заходи щодо вдосконалення її термінології. Справа в тому, що до цього часу французька мова в Канаді мало відповідала сучасним вимогам саме в тих областях, в яких містилася необхідність в розвинених термінологічних системах. Відносно англійських запозичень в якості основних були прийняті наступні принципи: по можливості виключити з обороту існуючі англійські запозичення, відмовитися від подальшого запозичення з англійської мови як способу утворення нових слів навіть при необхідності початкового позначення сучасних північноамериканських реалій, створювати нову лексику виключно на основі споконвічно французького матеріалу. Нові запозичення з англійської мови допускалися лише в разі крайньої професійної необхідності [Office de la langue française 1965: 12].

У зв'язку з цим OLF в Канаді публікує списки термінів, що відносяться до самих різних галузей суспільної та трудової діяльності: залізничний транспорт, морська справа, рибальство, освіта та інших. У цих списках, наряду з упорядкуванням локальних термінів, що склалися власне на французькій основі, велика увага приділяється виведенню

поширених англійських запозичень і створенню замість них власних французьких неологізмів.

Однак, на науковій конференції з питань мовних контактів і культурної ідентифікації, що проходила в Квебеку в 1998 році, представник OLF в Канаді, зокрема, зазначав, що глобалізація ринків призвела до збільшення частки використання англо-американської мови у якості „лінгва франка”; або „мови світового спілкування”; Цей факт не є виключно квебекським феноменом, а саме, навпаки, в контексті глобалізації мовних контактів англо-американська мова стала зачіпати абсолютно всі мови світу. Цей вплив з боку домінуючої мови виражається в підвищенні інтересу до такого явища, як запозичення не тільки у французькій мові і не тільки в Квебеку, але і в самих різних мовах і в самих різних країнах. Що стосується Квебека, то він виявився розташованим в самій близькості від, якщо так можна сказати, джерела впливу і тому має можливість грати більш активну, ніж інші країни, роль щодо запозичень, зокрема калік, і щодо неологізмів”; [Celestin, 2000: 56-57].

Враховуючи об'єктивність впливу англійської мови на французьку мову, як вказує канадський вчений Т. Селестен, OLF в Канаді до 2000 року вирішило переглянути своє ставлення до англійських запозичень, але в принципі не відмовилося від підтримки власне французьких форм і заміни ними англійських запозичень. По-перше, воно визнало недоцільним автоматично виключати будь-яке англійське запозичення або кальку, як це було раніше. По-друге, воно посилило увагу до прийомів адаптації нових англійських запозичень до вимовних, графічних і морфологічних особливостей французької мови. По-третє, особливу увагу воно звернуло на старі, давно існуючі в канадському варіанті французької мови англійські запозичення. При цьому вони були вдосконалені з метою кращої інтеграції в лексико-семантичну систему французької мови (робота над формою, змістом і правилами вживання відповідної лексики).

Як відзначають канадські дослідники даної проблеми Ж.-Д.Жендрон, Х.Кажолє-Лаганьєр, П.Мартель, Ж.Оже та Ж.С.Корбей [Gendron 2003; Cajolet-Laganière and Martel 1995; Martel 2001; Auger 2005; Corbeil 2007] модель усної норми французької мови в Канаді існує, ця модель визнана, вона описана, офіційно прийнятий її стандарт, який використовується в засобах масової інформації. Так, на думку Ж.-Д.Жендрона (1990: 374) радіо-канадська модель вже давно є символом того, що жителі Квебека цінують з точки зору вимови. Х.Кажолє-Лаганьєр і П.Мартель [Cajolet-Laganière & Martel 1995: 13] також відзначають, що Квебекська асоціація французьких вчителів схвалила і офіційно визнала артикуляторну модель Канадської радіомовної Корпорації (Canadian Broadcasting Corporation, далі CBC). У дослідженні, присвяченому усній мовній нормі в засобах масової інформації, П.Бушар і Ж.Море стверджують, що „...еталонна модель для 71% франкомовних

квебекерів – це представник провідних інформаційних бюлетенів СВС” [Bouchard & Maurais 2002: 112].

Узагальнюючи вищесказане, зазначимо, що канадськими вченими, які добре усвідомлюють істотні відмінності між французькою мовою Франції і її канадським варіантом та враховують особливості білінгвізму в Канаді, протягом останніх 70 років проводилися наукові дослідження в області усної норми французької мови, приведення її до мовного „стандарту”. Однак, незважаючи на це, багато дослідників відзначають неоднорідність лексики канадського варіанту французької мови, яка представлена словниковим фондом, загальним з французькою мовою Франції, що складає основну частину франко-канадської лексики, і лексичними елементами, які є відмінними ознаками французької мови канадців (так звані „канадіанізми”) і включають як архаїзми і діалектизми, так і неологізми, англійські і індіанські запозичення, що і планується розглянути автором в перспективі.

Література

- Клоков 2002** – Клоков В. Т. Английские заимствования в африканском и американском вариантах французского языка // Романо-германская филология. – Саратов: Саратовский государственный университет, 2002. – 245 с.;
- Auger 2005** – Auger J. Un bastion francophone en Amérique du Nord : le Québec, dans A. Valdman, J. Auger et D. Piston-Hatlen (éds), *Le français en Amérique du Nord. État présent*. – Québec: Presses de l’Université Laval, 2005. – 79 p.;
- Bouchard & Maurais 2002** – Bouchard P. & Maurais J. Norme et médias. Les opinions de la population québécoise, dans D. Raymond & A. Lafrance (éds) // *Normes et média*, [Numéro spécial] *Terminogramme*, 2002. – 126 p.;
- Cajolet-Laganière & Martel 1995** – Cajolet-Laganière H. & Martel P. *La qualité de la langue au Québec*, Diagnostic, 18, Québec: IQRC, 1995. – 195p.;
- Célestin 2000** – Célestin T. L’emprunt et intervention linguistique officielle // *Contacts de langues et identités culturelles. Perspectives lexicographiques*. – Québec: Naaman, 2000. – 224 p.;
- Corbeil 2007** – Corbeil J.-C. *L’embarras des langues. Origine, conception et évolution de la politique linguistique québécoise*, Montréal, Québec Amérique, 2007. – 548p.;
- Gendron 2003** – Gendron J.-D. *Phonétique orthophonique à l’usage des Canadiens français*, Québec: Presses de l’Université Laval, 2e édition, 2003. – 223p.;
- Laur 2002** – Laur E. La qualité, le statut et la perception du français au Québec // *Revue d’aménagement linguistique*, [Numéro hors série], 2002 automne. – p. 147-162.;
- Office de la langue française 1965** – Office de la langue française // *Norme du français parlé et écrit au Québec*, Québec, Ministère des affaires culturelles du Québec, 1965. – 12p.

Бажановська О.В. Становлення усної мовної норми французької мови на прикладі канадського варіанту.

У статті розглядаються наукові дослідження і досягнення канадських вчених за останні 70 років, що стосуються проблеми становлення усної мовної норми канадського варіанту французької мови. Вчені відзначають, що використання французької мови в Канаді має відповідати всім відповідним вимогам французького міжнародної мови. В рамках стандартизації канадського варіанту французької мови модернізується її усна мовна форма, OLF в Канаді публікує списки термінів, що відносяться до самих різних галузей суспільної та трудової діяльності, а також локальні терміни, що відображають реалії життя у людей у Канаді, що склалися власне на французькій основі. Для цього розроблені заходи щодо вдосконалення її термінології, щодо англійських слів прийняті наступні принципи: виключити існуючі англійські запозичення, відмовитися від подальшого запозичення з англійської мови як способу утворення нових слів навіть для позначення сучасних північноамериканських реалій, створювати нову лексику виключно на основі споконвічно французького матеріалу. Враховуючи особливості білінгвізму в Канаді, багато канадських дослідників відзначають неоднорідність лексики французької мови Канади.

Ключові слова: французька мова, канадський варіант, усна мовна норма, стандарт, англійські запозичення.

Бажановская Е.В. Становление устной языковой нормы французского языка на примере канадского варианта.

В статье рассматриваются научные исследования и достижения канадских ученых за последние 70 лет, касающиеся проблемы становления устной языковой нормы канадского варианта французского языка. Ученые отмечают, что использование французского языка в Канаде должно соответствовать всем соответствующим требованиям французского международного языка. В рамках стандартизации канадского варианта французского языка модернизируется его устная языковая форма, публикуются списки общих и локальных терминов, относящихся к различным областям общественной и трудовой деятельности, местным реалиям. Для этого разработаны мероприятия по совершенствованию его терминологии, в отношении английских слов приняты следующие принципы: по возможности исключить существующие английские заимствования, отказаться от дальнейшего заимствования из английского языка как способа образования новых слов даже для обозначения современных североамериканских реалий, создавать новую лексику исключительно на основе исконно французского материала. Учитывая особенности билингвизма в Канаде, некоторые канадские исследователи отмечают неоднородность лексических единиц французского языка.

Ключевые слова: французский язык, канадский вариант, устная языковая норма, стандарт, английские заимствования.

Bazhanovska O.V. Formation of the Oral Language Norm of the French Language on the Example of the Canadian Variant.

The article examines scientific research and achievements of Canadian scientists over the past 70 years concerning the problem of the oral language standards of the Canadian variant of the French language. Scientists note that the use of the French language in Canada must conform to all corresponding requirements of the international French. Canadian scientists take in attention the objectivity of influence of the English language to French. In the framework of the standardization of the Canadian version of the French language, its oral language form is modernized, OLF in Canada publishes the list of terms relating not only to different spheres of the social and labour activities but local terms that reflect vernacular realities based on the own French foundation. For this purpose they develop measures to improve its terminology, the following principles in relation to English words are adopted: it is possible to eliminate the existing English borrowings, to refuse further borrowings from the English language as a way of forming new words even to refer to contemporary North American realities, to create new vocabulary exclusively on the basis of native French material. Considering the features of bilingualism in Canada, many scientists note the heterogeneity of the vocabulary of the French language in Canada.

Key words: French language, Canadian variant, oral language norm, standard, English borrowings.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2018 р.

Стаття прийнята до друку 27.09.2018 р.

Рецензент – канд. пед. н., доц. О.М.Биндас

УДК 81:004.738.5

Бледнова О.Г.

**СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТИХ ІМЕН В
СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ**

Інтернет є глобальною системою, що постійно розвивається, з її розвитком еволюціонують й Інтернет-комунікації. Черезнадзвичайні темпи розвитку ще не сформований єдиний підхід до їх вивчення. Стандартні мови в Інтернеті набувають нових рис і починають по-іншому використовуватись у комунікаційних системах. Виникають нові